

Opublikowano na *Kultura* (<https://kultura.gliwice.eu>)

[Strona główna](#) > Przywracamy pamięć o Żydach z Górnego Śląska

Przywracamy pamięć o Żydach z Górnego Śląska

Dodano: 14.12.2018 / **Sekcja:** / [pdf](#) ^[1]

Wielowiekowa historia górnośląskich Żydów została opowiedziana na nowo otwartej wystawie stałej w Domu Pamięci Żydów Górnośląskich, oddziale Muzeum w Gliwicach. Oglądając ekspozycję bogatą nie tylko w eksponaty, ale i multimedia, poznajemy kawał bardzo ciekawej historii naszego regionu. Miasto Gliwice zaprasza!

Wystawa została uroczyście otwarta 13 grudnia.

- Samorząd miasta Gliwice z wielką determinacją angażował się w ratowanie tego miejsca. Dom Pamięci Żydów Górnośląskich ^[2] to dziś jeden z najpiękniejszych zabytków w mieście i jeden z najlepiej zachowanych obiektów żydowskich w regionie - mówił Krystian Tomala, wiceprezydent Gliwic.

Podczas uroczystego otwarcia w swoim wystąpieniu miasto Gliwice chwalił między innymi Włodzimierz Kac, przewodniczący Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Katowicach.

Ekspozycja robi wrażenie – zarówno pod względem zgromadzonej i opracowanej ilości dokumentów, unikatowych eksponatów, jak i pomysłowej narracji. Muzealna opowieść **rozpoczyna się w wiekach średnich**, kiedy pierwsi żydowscy osadnicy z terenów leżących na zachód od Łaby i Czech zaczęli napływać na Górny Śląsk, a kończy na czasach współczesnych – a w zasadzie **nie kończy**, bo obecność Żydów na Górnym Śląsku, choć nieporównywalnie mniejsza niż przed II wojną światową, nadal jest zauważalna. Warto dodać, że oglądając ekspozycję, poruszamy się po **historycznym obszarze Górnego Śląska**, tożsamym z XIX-wieczną pruską rejencją opolską. Oglądamy zatem żydowskie ślady zarówno w Gliwicach i Bytomiu, jak i Nysie czy Opolu.

W całej ekspozycji ważną rolę odgrywa **symbolika kryształu**. W niesamowitej sali **poświęconej górnośląskim synagogom** ich opisy i zdjęcia są uformowane w środku pomieszczenia na kształt kryształu – nawiązującego do pięknego żyrandola zdobiącego niegdyś synagogę w Gliwicach. Oglądając synagogalne parochety (kotary) i świeczniki, zwój Tory czy szofar (róg), słuchamy muzyki Louisa Lewandowskiego, niemieckiego kompozytora i kantora. W kontraście do XIX-wiecznego rozkwitu kryształ pojawia się także dalej – jako symbol rozbicia żydowskiego życia podczas **nocy kryształowej w 1938 roku**, kiedy te piękne synagogi i inne miejsca związane z Żydami były niszczone i palone. O tych wydarzeniach możemy przeczytać na tablicach symbolizujących odłamki rozbitego szkła.

Ważną część wystawy stanowi wiek XIX, ukazany jako złoty okres dla górnośląskich Żydów. Zasymilowani z niemieckim społeczeństwem, na pierwszy rzut oka niewiele się od niego różnili. Nie byli to Żydzi z pejsami i w chałatach – używali języka niemieckiego, a nie jidysz, zasiadali w radach miejskich i byli bardzo wpływowi. To przedsiębiorcy, naukowcy, rabini i poeci, a także syjoniści, którzy podczas Konferencji Katowickiej w 1884 roku zdecydowali o założeniu nowych osad w Palestynie. To od nich zaczęło się państwo Izrael.

Wiek XX to czas I wojny światowej, plebiscytu i podziału Górnego Śląska w 1922 roku na część polską i niemiecką. Odtąd wystawowa **narracja biegnie dwutorowo**: po jednej stronie czytamy o wydarzeniach w niemieckiej rejencji opolskiej, na terenie której były między innymi Gliwice, po drugiej – o Żydach w polskiej części Górnego Śląska. Bardzo ważnym dokumentem przywołanym na wystawie jest tak zwana **petycja Bernheima**. Franz Bernheim, w 1933 roku zwolniony z pracy w gliwickim domu towarowym, odwołał się do Rady Ligi Narodów w Genewie. Ta wymusiła na niemieckich nazistach zaniechanie

prześladowań Żydów na terenie Górnego Śląska. Formalny zakaz stosowania ustaw rasistowskich funkcjonował aż do 1937 roku – było to jedyne takie miejsce na terenie III Rzeszy!

Dalsza część ekspozycji ukazuje wydarzenia nocy kryształowej i tragiczny dla Żydów przebieg II wojny światowej. W końcowej części wystawy widzimy powojenne i współczesne losy górnośląskich Żydów – nielicznych ocalałych, marcowych emigrantów i tych, którzy piszą najnowsze dzieje swojego narodu.

Wystawa „Żydzi na Górnym Śląsku” składa się z **tablic, gablot z eksponatami, dotykowych ekranów, a także specjalnych słuchawek**, z których rozbrzmiewają wspomnienia górnośląskich Żydów. Jest nawet stylowy telewizor, w którym polska telewizja transmituje antysemitickie wystąpienie Edwarda Gierka na wiecu w Katowicach w 1968 roku. Wszystkie materiały – pisane i dźwiękowe – są **dostępne w dwóch językach: polskim i angielskim**. Na zwiedzenie całej wystawy trzeba sobie zarezerwować minimum godzinę. **Bilet wstępu kosztuje 1 zł**. W soboty wejście do Muzeum w Gliwicach jest bezpłatne. Godziny zwiedzania są dostępne na stronie dom.muzeum.gliwice.pl ^[3].

Gliwicki samorząd sfinansował kapitalny remont zabytkowego domu przedpogrzebowego, w którym mieści się Dom Pamięci Żydów Górnośląskich (ul. Poniatowskiego 14), był także jednym z fundatorów wystawy stałej. Środki na wykonanie ekspozycji pochodziły także z budżetu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Konsulatu Republiki Federalnej Niemiec oraz od innych sponsorów. Kuratorką wystawy jest Bożena Kubit, kierownik Działu Etnografii Muzeum w Gliwicach i znawczyni historii Żydów z Górnego Śląska. ([mm](#) ^[4])

×

W kręgu religii

In the sphere of religion

I have been very busy of late, and have not been able to
 write to you for some time. I have been very busy, and have
 not been able to write to you for some time. I have been very
 busy, and have not been able to write to you for some time. I
 have been very busy, and have not been able to write to you for
 some time. I have been very busy, and have not been able to
 write to you for some time. I have been very busy, and have not
 been able to write to you for some time. I have been very busy,
 and have not been able to write to you for some time. I have
 been very busy, and have not been able to write to you for some
 time. I have been very busy, and have not been able to write to
 you for some time. I have been very busy, and have not been
 able to write to you for some time. I have been very busy, and
 have not been able to write to you for some time. I have been
 very busy, and have not been able to write to you for some time.

[illegible]

© 2017 UM Gliwice - Wszelkie prawa zastrzeżone

Miejski Serwis Internetowy Gliwice ISSN 1734-5480 Projekt i realizacja:

Źródłowy URL: <https://kultura.gliwice.eu/aktualnosci/kultura/przywracamy-pamiec-o-zydach-z-gornego-slaska>